

מערך שיעור - בריינפופ

הנושא: מכירת יוסף - ב'

תחום דעת: תנ"ך

סרטוני בריינפופ: מכירת יוסף

נושא השיעור	מכירת יוסף
רצף מתוך תוכנית הלימודים	בראשית פרק ל"ז. בפרק מוצגים יחסיו של יוסף עם אביו ועם אחיו. היחסים מאופיינים בהעדפה של ילד אחד ולמולה קנאת אחים קיצונית המובילה למכירת יוסף ולהורדתו למצרים.
לכיתות שכבות גיל	ב'
משך הלימוד	שני שיעורים, כל אחד כ-50 דקות. השיעורים לא חייבים להיות ברצף.
רציונל למורה	סיפור מכירת יוסף הוא סיפור תנ"כי טעון, המציג קנאה בין אחים המובילה לפגיעה וכמעט לרצח. סיפור זה הוא סיפור מורכב ולא פשוט, למרות זאת נלמד אותו עם הילדים הצעירים, בין השאר כיוון שהוא סיפור מרכזי בתרבות היהודית, ומשמש חוליה חשובה בסיפור ההיסטורי, שמסבירה את הגעתם של בני ישראל למצרים. במהלך הלימוד נתוודע להתנהגויות שליליות של הדמויות השונות, אך נלמד מהן על דרך השלילה, בבחינת מאילו התנהגויות יש להימנע וכיצד ראוי להתנהג.
מטרות תוכן	<p>הכרת התוכן התנ"כי:</p> <ul style="list-style-type: none"> הכרת ציוני דרך ביחסים של יעקב, יוסף והאחים: <ul style="list-style-type: none"> חלומות יוסף כתונת הפסים קנאת האחים ומכירת יוסף הבנת העובדה שמכירת יוסף מסבירה את הגעתם של בני ישראל למצרים. <p>מטרות תוכן בהקשר הערכי:</p> <ul style="list-style-type: none"> לדעת לאפיין את התנהגויות הבעייתיות בסיפור ו: אפליה, התנשאות, שנאה ופגיעה באחר. הבנת הצגת הדמויות השונות במקרא. המקרא מציג גם את אבות האומה כבעלי חולשות וחסרונות, ובך נותן לגיטימציה לחולשות של כולנו, ועקב כך אפשרות להתמודד איתן.
מושגים	קנאת אחים, בן זקונים, כתונת פסים, התנכרות, חלומות.
מיומנויות	<p>חשיבה: הבחנה בין טוב לרע, הבנת הקשר בין סיבה לתוצאה, הכוונה להתנהגות חיובית, מודעות עצמית.</p> <p>אוריינות מידע: לימוד ועיבוד מידע, ארגון מידע.</p> <p>כישורים חברתיים: הקשבה לדוברים אחרים.</p>

<p>שיעור ראשון</p> <ul style="list-style-type: none"> פתיחה: סיפור אישי בנושא הקנאה + דיון וחוויות אישיות בנושא. צפייה בסרטון מכירת יוסף בליווי דיון קצר בנושא הקנאה בסיפור הבנת הרצף הסיפורי תוך קריאת פסוקים נבחרים מהמקור המקראי. התמקדות בהתנהגויות השליליות והגדרתן. הצעה לחידון (אפשר כמובן גם להשתמש בחידון שבאתר). דף עבודה 1: עיבוד הרצף הסיפורי. <p>שיעור שני:</p> <ul style="list-style-type: none"> פתיחה (אם השיעורים אינם רצופים): אזכור סיפור יוסף. דיון במושגים סיבה ותוצאה והסברם, ודיון בביטויים בסיפור. סיכום הדיון סיבות ותוצאות. דיון קצר בנושא חולשות. דף עבודה 2. הצעה ליצירה. 	<p>רצף השיעור</p>
<p>שני דפי עבודה, אחד לכל שיעור. הצעה לחידון: מי אמר למי. תמונות של הדמויות השונות, לצורך החידון ולדיון בשיעור הראשון (לא הכרחי). בריסטול עם תרשים זרימה וכרטיסים מתאימים.</p>	<p>חומרים נוספים</p>
<p>השיעור מתאים לתלמידי כיתה ב' תוך התאמה של המורה לרמת הכיתה.</p>	<p>היענות לשונות</p>
<p>יצירה אמנותית.</p>	<p>תוצרי למידה</p>

מהלך השיעור

<p>זמן</p> 	<p>תיאור הפעילות</p>	<p>מהלך ההוראה</p>
<p>15 דק'</p>	<p>שיעור ראשון</p> <p>נפתח בסיפור אישי, עלינו (או על חבר) מול אח או אחות שקינא בנו מפני שהיו חכמים יותר או מוכשרים יותר בנגינה, בריקוד או בספורט וכדומה.</p> <p>אפשר לפרט, ולספר שתמיד פחדנו שההורים יאהבו אותם יותר וכדומה, שניסינו להגיע להישגיהם, אך ללא הצלחה ואפילו חלמנו בלילה שיתחולל נס ונצליח יותר מהם.</p> <p>נבקש מהתלמידים להגיב לסיפור, ונשאל את השאלות הבאות:</p> <ul style="list-style-type: none"> האם קרה לכם פעם שקינאתם באח או באחות? במה? (אפשר לכתוב את התשובות על הלוח בכותרות: כישרון, חפץ שיש למישהו, הישג מסוים וכדומה). מה אתם מרגישים כשאתם מקנאים? מה אפשר לעשות נגד קנאה? 	<p>פתיחה</p>

המשך לשיעור ראשון (35 דק')

נקרין את סרטון [מכירת יוסף](#) ולאחריו ננהל דיון קצר:

- מהסרטון נראה כי יש קנאה בין מובי לתום? מי קינא במי ומדוע?

- מה הרגישו האחים כלפי יוסף בסיפור המקראי?

נכתוב את התשובות על הלוח: **כעס, קנאה, שנאה.**

נתמקד בהבנת הרצף הסיפורי תוך קריאת פסוקים נבחרים

מהמקור המקראי: סוף פסוק ב "ויבא..." ג-יג, יח-כג. מכאן נמשיך בסיפור בעל פה, ואחר נקרא את פסוקים כט-לב. במהלך הקריאה נסביר מילים קשות, נכתוב אותן על הלוח, ונסביר את הביטויים "בן זקונים", "המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו", "בעל החלומות" ו"טרוף טורף יוסף".

נעמוד על ההתנהגויות הבעייתיות של כל אחת מהדמויות:

- האהבה, ההעדפה והאפליה שהפגין יעקב כלפי יוסף על פני אחיו.

- ההתנשאות של יוסף.

- קנאת האחים ושנאתם כלפי יוסף.

- אפשר לחלק את התלמידים לקבוצות, ולבקש מכל קבוצה

לנתח את ההתנהגות של דמות אחת, ולאחר מכן להציג

אותה בפני הכיתה (אפשר להשתמש בתמונות הדמויות

שנכין לצורך החידון, ראו בהמשך).

נסיים את הסיפור ונציין כי בעקבות ירידתו של יוסף למצרים,

ובהמשך גם אביו, באו גם אחיו וכל בני משפחותיהם לגור במצרים.

לאחר מכן התנכלו המצרים ליהודים, והפכו אותם לעבדים.

הצעה לחידון - אם יש זמן אפשר לערוך חידון "מי אמר למי".

התלמידים יחולקו לקבוצות, כל קבוצה תקבל חמש "תמונות"

(מהסרטון), המלוות בכתוביות של השמות: יעקב, יוסף, האחים,

ראובן וספר התנ"ך, נקריא את האמרות השונות, והילדים ירימו את

התמונה המתאימה. אפשר לזכות את הקבוצות בנקודות באמצעות

רישום על הלוח. אפשר להוסיף שאלות: למי כוונה האמירה, ומתי?

אפשר לתגמל בנקודות נוספות.

- לחלופין, אפשר להשתמש גם [בבחן את עצמך](#) מהאתר,

כעבודה אישית או בהקרנה על המסך, כקבוצות או כבודדים.

דף עבודה 1: נחלק לתלמידים את דף העבודה לחזרה על הרצף

הסיפורי (לעבודה בכיתה או כשיעורי בית).

שיעור שני (25 דק')

- **אם השיעורים אינם רצופים:** נזכיר את סיפור יוסף שבו עסקנו בשיעור הקודם.

- **ננהל דיון קצר** שבו נזכיר את השאלה שבה דנו בשיעור הקודם:

- מה הרגישו האחים כלפי יוסף בסיפור המקראי?

- תשובות אפשריות: כעס, קנאה, שנאה.

	<p>• נכתוב את התשובות על הלוח.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ נסביר את המושגים סיבה ותוצאה. נזכיר ציוני דרך בסיפור: יוסף מספר לאביו דברים רעים על אחיו, העדפתו של יעקב את יוסף, נתינת כתונת הפסים, יוסף מספר לאחיו את החלומות שלו. ○ אפשר לקרוא את האירועים השונים מהפסוקים. <p>אחרי כל אירוע או פסוק נעצור, ונזמין את התלמידים לבדוק אילו מהמעשים שאנו מקריאים הובילו לרגשות שכתבנו על הלוח.</p> <p>נכתוב על הלוח כל סיבה מתחת לרגש המתאים:</p> <p>מתחת למילים כעס ושנאה נכתוב: יוסף דיבר רעות על אחיו, סיפור החלומות.</p> <p>מתחת למילה קנאה נכתוב: העובדה שיעקב אהב את יוסף יותר מכל הבנים, כתונת הפסים וכדומה.</p> <p>אפשר גם לצייר על הלוח תרשים זרימה או ליצור משחק בתבנית של משפטים וחצים, המובילים ממשפט למשפט, כלומר מעשה מוביל לתוצאה וכדומה.</p>	
25 דק'	<p>צריך להיות מודעים לכך שלמעשים ולדיבורים יש השלכות שונות. בסיפור יוסף ואחיו מופיעות כמה התנהגויות שליליות המובילות לתוצאות שליליות,</p> <p>נבקש מהתלמידים לספר: האם גם בחיים שלכם קורים דברים שמובילים לדברים אחרים?</p> <p>לדוגמה: אם ילד מתגרר בחבר, מה התוצאה? וגם ההפך, אם ילד מתנהג יפה אל ילד אחר, מה התוצאה?</p> <p>כדאי לציין שגם אם מישהו נוהג כלפיך שלא כשורה, עדיין אתה יכול לשמור על התנהגות ראויה ולא להיגרר. חשוב להדגיש גם בסיפור שלנו, אפילו שיעקב ויוסף התנהגו שלא כשורה, והתנהגותם היא שהובילה לקנאה ולשנאה של האחים ולרצון להרוג את יוסף, עדיין מעשיהם של האחים אינם מוצדקים, וראוי היה שיתגברו על תחושותיהם ולא יפגעו ביוסף.</p> <p>ננהל דיון קצרצר בנושא חולשות. לסיום נשאל את התלמידים: מדוע לדעתכם סיפר התנ"ך את הסיפור הזה שמוצגת בו התנהגות לא ראויה של יעקב, יוסף וגם של האחים? המטרה היא להבין כי גם לאנשים בתנ"ך יש חולשות, כפי שלנו עצמנו יש חולשות, מי שמודע לחולשותיו יכול לנסות להתגבר עליהן.</p> <p>דף עבודה 2: אפשר לתת לתלמידים למלא את דף עבודה 2 בכיתה או בבית, כדי שיפנימו את המסר על הקשר בין סיבה לתוצאה.</p> <p>הצעה ליצירה: מזמינים את התלמידים לקחת דף גדול ולחלק אותו</p>	סיכום

	<p>לשתיים (או לעבוד על שני דפים נפרדים). בחצי אחד מציירים את אחד החלומות של יוסף, ובחצי האחר מציירים חלום שהם ממציאים, למשל חלום טוב שהיה מונע את השנאה בין יוסף לאחים וכדומה. אם התלמידים אינם מסיימים את היצירה, הם יוכלו לסיים אותה בבית.</p> <p>מכלל הציורים אפשר להציג תערוכה, שתלווה בהסברים של התלמידים ותיתלה במסדרון בית הספר.</p>	
המשגה	<p>בשיעור הראשון חלק מההמשגה יתבצע כבר בפתיחה, ובשני השיעורים תתבצע ההמשגה בגוף השיעור תוך כדי סיפור ודין.</p>	
יישום	<p>בשני השיעורים יתבצע היישום בשלבים האחרונים של השיעור, בדפי עבודה: בשני השיעורים, ביצירה: בשיעור השני.</p>	
עבודה פרטנית/ עבודה בקבוצות	<p>פעילות פרטנית: דפי עבודה ויצירה, פעילות קבוצתית: חידון.</p>	
העשרה	<p>בראשית פרק ל"ז.</p>	
שיעורי בית	<p>אפשרות לתת את דפי העבודה כשיעורי בית.</p>	

